

зірвані... (Г. Герман; 05.02.10); висміювання опонента, наприклад: *Від Вас я завжди в захопленні! Тепер я розумію звідки черпав своє натхнення Булгаков!* (В. Бондаренко В. Лук'янову; 08.01.10). Чутки можна віднести до знаків дезорієнтації, що перетворюються у конфронтаційну агональність. Тактика дистанціювання від політичного опонента реалізована через усвідомлюваний вибір лінгвістичних одиниць – знаків конфронтаційної агональності (агресії): знаки з елементами протиставлення, боротьби, наприклад: *...я буду боротися...* (Ю. Тимошенко; 23.04.10); «знеособлення» опонента, наприклад: *Коли та, що виступала переді мною, захищала бізнес зятя Кучми...* (В. Бондаренко про І. Богословську; 08.01.10); звинувачення опонента у неправді, наприклад: *...не розказуйте дурниць, це – відверта брехня...* (О. Тягнибок; 26.04.11) тощо.

Отже, в результаті аналізу вербальних функціональних знаків телевізійних політичних дискурсів, мовленнєвих стратегій і тактик їх ведення на ток-шоу ми можемо констатувати, що політичний дискурс – це ілюквативний мовленнєвий акт, при якому внаслідок мовної агресії відбувається зниження соціального статусу адресата шляхом використання прийомів комунікативного тиску.

Пахомова О. А.

Криворізький факультет Національного університету «Одеська юридична академія», доцент кафедри гуманітарних та соціально-економічних дисциплін, кандидат філологічних наук

УМОВНІ СИНТАКСИЧНІ КОНСТРУКЦІЇ В МОВІ ЗАКОНОДАВСТВА

На сучасному етапі політичних і соціальних перетворень у нашому суспільстві особливого значення набуває характеристика текстів, що функціонують у законодавчій сфері. Мова законів цікавить як юристів (Харитонов Є. О., Коржанський М. Й., Коссак В. М.), так і лінгвістів (Баранник О. Ю., Стельникович Г. М.). Досі в науковців немає єдиної думки стосовно позиції мови законодавства в системі функціонально-стильової типології мовлення: її вважають однією з форм мови права (Комарова Р. М.), функціональним різновидом правничої мови (Артикуца Н. В.), окремим функціональним стилем (Кравченко С. П., Баранник Д. Х.). Мабуть, про статус мови закону як самостійного стильового різновиду можна говорити лише умовно. Більшість учених (Прадід Ю. Ф., Токарська А. С.) традиційно визначають мову законодавства як підстиль офіційно-ділового стилю, що поєднує сукупність мовних засобів, які формують текст закону чи іншого нормативно-правового акта.

Законодавчий підстиль вивчали переважно на рівні лексики, де його відмінності виражені найбільш яскраво. З точки зору синтаксису він мало досліджений. Це пояснюється тим, що мова законів не має специфічно-

го набору синтаксичних засобів, а характеризується лише частотністю і особливими способами застосування цих засобів. Цим і обумовлена актуальність даного дослідження, у якому предметом вивчення стали умовні синтаксичні конструкції мови законодавства в структурно-семантичному аспекті. Матеріалом дослідження слугували тексти Конституції України, Кримінального та Цивільного кодексів України.

Науковці вважають, що домінантою тексту законів є синтаксичні конструкції з умовною семантикою. Умовні синтаксичні конструкції оформляють умовні відношення, відображають логічну операцію імплікації, тобто «виражають умови існування (неіснування) якогось явища» (Жеребкін В. Є. Логіка. – К.: Знання, 2008. – С. 85.).

Тексти законодавства демонструють практично всі можливі засоби вираження умовної семантики.

Це, по-перше, просте неускладнене речення:

- з предикатами «має наслідком», «може бути обмежений»;
- з частками «лише», «тільки», «виключно» для вираження обмеження, яке виступає умовою дії, зазначеної в реченні;
 - з обставиною умови, представленою прийменниково-іменниковими конструкціями з прийменниками «без», «після» (конструкції з цим прийменником мають одночасно часове і умовне значення), з відіменними прийменниками «у разі», «у випадку», «за умови», «у зв'язку з», із субстантивними групами «за наявності», «за згодою», «за рішенням», «на підставах», «у порядку», останні для передачі значення єдиної необхідної умови поєднуються з часткою «тільки», фразеологізованою часткою «(не) інакше як»;
 - з обставиною мети, яка виражає також додаткове значення обмеженої можливості і оформлена прийменниково-іменниковими словосполученнями з прийменниками «для», «в інтересах»;
 - з обставиною часу, яка має додаткове значення єдиної необхідної умови і в прийменниково-іменниковій конструкції якої прийменник поєднується з часткою «лише».

По-друге, це просте речення, ускладнене:

- дієприкметниковим зворотом з додатковим значенням достатньої умови («Держава гарантує свободу політичної діяльності, не забороненої Конституцією і законами України»);
- відокремленим додатком, що починається прийменником «крім», зі значенням обмеженої можливості.

По-третє, складнопідрядне речення:

- з підрядним часу, яке приєднується до головного за допомогою сполучного слова «доки» і одночасно репрезентує і умовні, і часові відношення;
- з підрядним означальним, що поєднується з головним сполучним словом «який», сполучником «що» і атрибутивне значення якого супрово-

джується умовним відтінком («Кожний громадянин має право знайомитися... з відомостями про себе, які не є державною таємницею»);

– з підрядним займенниково-означальним, що відноситься до другорядного члена речення (додатка), вираженого означальним займенником «кожний», і приєднується до головного за допомогою сполучного слова «хто», воно конкретизує, уточнює зміст співвідносного займенника і одночасно має значення достатньої умови;

– з підрядним умови, яке поєднується з головним виключно сполучником «якщо», ця конструкція, на думку науковців, є «досить продуктивним різновидом складного речення у законодавчих текстах» (Білоусова О.І. Граматична специфіка мови українського законодавства: автореф. дис.... канд. філол. наук. – Дніпропетровськ: Дніпропетр. нац. ун-т ім. О. Гончара, 2010. – С.15.). Підрядне умови вказує на умови для дії, що міститься в головному реченні і яка може здійснитися лише за наявності цієї умови. Це впливає з логічної структури основного явища права – правової норми, яка містить вимоги про належне й обов'язкове.

Семантичні відтінки складнопідрядного речення з підрядним умови залежать від позиції підрядного речення стосовно головного: у постпозиції підрядне виражає єдину необхідну умову, без якої настання наслідку неможливе; у препозиції підрядне має додаткове значення випадковості, умова, представлена в ньому, локалізована в майбутньому, вона може статися, а може й не статися, але якщо позначена умова станеться, то наслідок буде саме такий, який зазначений у головному реченні; в інтерпозиції підрядне виражає обмеження, яке виступає умовою дії, вказаної в головному реченні.

Отже, однією з характерних рис мови законодавства є панування в ній на синтаксичному і семантичному рівнях категорії умови; низка засобів вираження умовної семантики передає тонкі змістовні відмінності: єдиної необхідної умови, достатньої умови, умови як обмеженої можливості тощо.

Погорілецька А. В.

Криворізький факультет Національного університету «Одеська юридична академія», старший викладач кафедри гуманітарних та соціально-економічних дисциплін

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА ГРОМАДЯН НА ОФІЦІЙНУ ІНФОРМАЦІЮ В УКРАЇНІ

Застосування інформаційних технологій при реалізації прав і свобод громадян України створює передумови розвитку демократичних процесів в Україні. За допомогою інформаційно-комунікаційних технологій держава в короткі терміни може забезпечувати право громадян на доступ до ін-